

NØDVENDIGT FOR NOGLE GODT FOR ALLE

En sammenfatning af vilkår for studerende med funktionsnedsættelser på lange og mellemlange videregående uddannelser.

"Nødvendigt for nogle, godt for alle - en sammenfatning af vilkår for studerende med funktionsnedsættelser på lange og mellemlange videregående uddannelser."

Udarbejdet af Tænk tanken Perspektiv

<http://taenkperspektiv.dk/>
2019

Sofie Amalie Poulsen, Signe Rieland,
Veronika Schultz og Kirstine Mandrup Pedersen.

Layout & Design: Rabotnik

Tryk: FOA

Foto: Philip Davali

Undersøgelsen er udarbejdet med økonomisk støtte fra

Trygfonden
Oticonfonden
PFs Studentersociale Fond

1 'Jeg knokler endnu mere'	11
2 Studievalg og -forløb	12
3 Åbenhed.....	16
4 Støttemuligheder.....	18
5 Fysisk tilgængelighed	22
6 Faglig tilgængelighed	24
7 Praktik på de mellemlange videregående uddannelser	26
8 Social tilgængelighed.....	28
Konklusion	31
Litteratur	32
Bilag.....	33
Anbefalinger	36

Forord

Fri og lige adgang til uddannelse, er et af de pejlemærker, vi i Tænk tanken Perspektiv har for vores arbejde. Vi ønsker at sætte fokus på elever og studerendes hverdag og undersøge, hvilke udfordringer de oplever i uddannelsessystemet. Det mener vi gøres bedst ved at tage udgangspunkt i elever og studerendes perspektiver, således at vi sammen kan være med til at sikre et uddannelsessystem, som er præget af demokrati og fællesskab.

Desværre er der nogen grupper i uddannelsessystemet, der holdes uden for fællesskabet. Tidligere undersøgelser har vist, at studerende med funktionsnedsættelser oplever barrierer i forhold til at tage en videregående uddannelse.

Vi ønsker med denne rapport at bidrage med en ny status på, hvordan det er at være studerende på en lang eller mellem-lang videregående uddannelse, når man har en funktionsnedsættelse.

Vi har derfor taget udgangspunkt i de studerendes egne oplevelser for at undersøge og analysere, hvilke barrierer studerende med funktionsnedsættelser oplever. Desværre viser rapporten, at vi langt fra er i mål med at inkludere studerende med funktionsnedsættelser på landets uddannelsesinstitutioner. Rapportens fund har derfor dannet grundlag for 10 konkrete anbefalinger til, hvordan forholdene for studerende med funktionsnedsættelser kan forbedres.

Der skal herfra lyde en stor tak til de personer og organisationer, der har gjort projektet og rapporten mulig. Tak til fondene, Trygfonden, PFs Studentersociale fond og Oticonfonden, der alle har troet på projektet og investeret i det.

Tak til alle de studerende, der har deltaget i spørgeskemaet og de studerende, der har stillet sig selv til rådighed for interviews - uden jeres bidrag og stemme, havde der ikke været nogen rapport. For os har det været højeste prioritet at få videreformidlet jeres oplevelser.

Derudover har projektet netværket, der har fulgt projektet fra start til slut, bidraget med værdifulde perspektiver på området og været med til at udarbejde de konkrete anbefalinger. De skal have en særlig tak.

Vi glæder os til at se projektet leve videre, således at vi sammen kan være med til at sætte handling bag ordene og sikre bedre vilkår for studerende med funktionsnedsættelse på de videregående uddannelser.

På vegne af bestyrelsen i Tænk tanken Perspektiv.

Bestyrelsesformand,
Jenny Maria Jørgensen

Baggrund

Denne rapport er en sammenfatning af en større rapport, "Nødvendigt for nogle, godt for alle - en undersøgelse af vilkår for studerende med funktionsnedsættelser på lange og mellemlange videregående uddannelser."

Rapporten bygger på data fra en spørgeskemaundersøgelse, udført i samarbejde med Sammenslutningen af Unge med Handicap, samt 17 kvalitative interviews.

870 studerende med funktionsnedsættelser på mellemlange og lange videregående uddannelser har besvaret spørgeskemaundersøgelsen. Det er ikke alle 870 respondenter, som har besvaret alle spørgsmål. Vi har dog valgt at inkludere alle respondenternes svar i undersøgelsen, og derfor fremgår det fra gang til gang hvor mange, der har besvaret det pågældende spørgsmål. Spørgeskemaundersøgelsens data giver ikke en fuldkommen forståelse af, hvordan det er at være studerende med en funktionsnedsættelse, og den giver heller ikke et repræsentativt billede af gruppen.

De 17 interview er udført med studerende med funktionsnedsættelser på mellemlange og lange videregående uddannelser i Hovedstadsområdet. Interviewene har til formål at bidrage til en mere detaljeret forståelse for, hvordan studerende med funktionsnedsættelser oplever at være studerende på godt og på ondt. Derudover er formålet med interviewene at videreformidle erfaringer og fortællinger for bedst muligt at kunne beskrive trivsel for studerende med funktionsnedsættelser med de studerendes egne ord og oplevelser. Det er ikke

alle 17 interviewdeltagere, som er inddraget i denne sammenfatning, men deres fortællinger har stadig dannet grundlag for de konklusioner som drages.

Det er vigtigt at holde for øje, at undersøgelsen afspejler respondentgruppens og interviewdeltagernes oplevelse af at være studerende med en funktionsnedsættelse og kan derfor ikke anvendes som et fyldestgørende billede af, hvordan det opleves at være studerende med en funktionsnedsættelse på de lange og mellemlange videregående uddannelser. I stedet skal undersøgelsen ses som et indblik i hvordan 870 respondenter og de 17 interviewdeltagerne oplever det. Konklusionerne skal derfor behandles som deres oplevelse eller som tendenser og ikke som en repræsentativ undersøgelse.

Foto: Philip Davali

Foto: Philip Davall

‘Jeg knokler endnu mere’

“Den stempling med det mærke, jeg følte, at jeg fik i gymnasiet, den har måske påvirket mig på den led, at jeg kæmper endnu hårdere. Jeg knokler endnu mere. Jeg gør rigtig mange ting for at bevise det modsatte.” - Interviewdeltager 3

“Jeg tror det [red. at være studerende med en funktionsnedsættelse] betyder, at man har nogle ekstra udfordringer i hverdagen, som andre mennesker måske har svært ved at kunne forholde sig til.” - Interviewdeltager 13

Interviewdeltager 3 og 13 beskriver, at deres funktionsnedsættelser giver dem nogle ekstra udfordringer, der gør, at de skal arbejde meget hårdt. Både for at gennemføre et studie, men også for vise at de kan præstere på trods af de udfordringer, som deres funktionsnedsættelse medfører.

Det er en oplevelse, som går igen hos flere af undersøgelsens deltagere. 63,9%¹ oplever, at deres funktionsnedsættelse er en hindring for, at de kan opnå samme faglige udbytte som deres medstuderende.

Hvad det er for nogle udfordringer, og hvilke barrierer, de studerende oplever som en hindring for at få samme faglige udbytte som deres medstuderende, vil vi skitsere i denne rapport. Vi vil se nærmere på, hvad det er for nogle parametre, der påvirker ens oplevelse af at være studerende, når man har en funktionsnedsættelse? Hvilken rolle spiller støtte- og

dispensationsmuligheder? Hvordan påvirker den fysiske, faglige og sociale tilgængelighed ens studieoplevelse, i særdeleshed når den ikke er der? Hvilken hindring kan manglende tilgængelighed medføre i forhold til at opnå samme faglige udbytte som ens medstuderende? Det er spørgsmål som disse, nærværende rapport vil prøve at kigge nærmere på, ved at kortlægge hvordan de studerende med funktionsnedsættelser selv oplever at være studerende.

1 Af 739 respondenter

02

Studievalg og -forløb

UDDANNELSESVALG

"De [red. funktionsnedsættelser] har jo været med til at bestemme, hvad skal jeg vælge af arbejde. Altså, hvad skal jeg vælge bagefter. Det er jeg jo nødt til at tage hensyn til på en eller anden måde. Det er utopi bare at tro, at jeg kan hvad som helst, jeg kan jo ikke gå ud og tage gadeplansarbejde for eksempel, så det er jo med til at vælge hvad jeg skal." -Interviewdeltager 10

Interviewdeltager 10 har en anden mellemlang videregående uddannelse med i bagagen, men har været nødt til at skifte spor på grund af sin funktionsnedsættelse. For hende har hendes funktionsnedsættelse derfor spillet en stor rolle i valget af hendes nuværende uddannelse.

At vælge en uddannelse indebærer mange faglige og sociale overvejelser både for studerende med og uden funktionsnedsættelser. Når man har en funktionsnedsættelse får disse overvejelser og valg ofte et ekstra lag på baggrund af de udfordringer, man oplever på grund af sin funktionsnedsættelse. Eksempelvis kan det have indflydelse på uddannelsesvalget,

“ Jeg tror efterhånden, at jeg er afklaret om, at jeg vil droppe ud og skifte studie, fordi jeg trives ikke specielt godt på det studie, jeg er på nu, så der er ingen grund til at blive der i hvert fald fire år mere.

hvordan uddannelsen og undervisningen er struktureret. Eller - som i interviewdeltager 10s eksempel - kan det have afgørende betydning, hvilken type af arbejde man kan varetage senere hen.

For knap hver tredje² studerende i undersøgelsen har deres funktionsnedsættelse betydet, at de har måtte vælge en anden uddannelse end den de ønskede mest.

2 32,6% af 792 respondenter tilkendegiver, at de på grund af deres funktionsnedsættelse har været nødt til at vælge en anden uddannelse, end den de ønskede mest.

FRAFALD OG OMVALG

"Jeg tror efterhånden, at jeg er afklaret om, at jeg vil droppe ud og skifte studie, fordi jeg trives ikke specielt godt på det studie, jeg er på nu, så der er ingen grund til at blive der i hvert fald fire år mere." - Interviewdeltager 1

Personlig beretning

Interviewdeltager 1 overvejer at afbryde sin uddannelse og i stedet begynde på en kortere videregående uddannelse. Der er flere forskellige årsager til, at hun overvejer at skifte uddannelse. I løbet af hendes studietid har hun oplevet en stigning i angstanfald, der knytter sig til hendes funktionsnedsættelser. Det er især ved forelæsninger, at angstanfaldene bliver udløst, og hun har derfor helt droppet at tage til forelæsningsne. Det betyder, at hun går glip af meget af det faglige indhold. Hun overvejer derfor at skifte til en uddannelse, der i højere grad er baseret på klasseundervisning, så hun kan deltage i undervisningen. Derudover har hun svært ved at overskue længden på uddannelsen. Ved siden af studiet, deltager hun i et behandlingsforløb og for at få energi nok til sin uddannelse, er interviewdeltager 1 gået på halv tid. Det betyder til gengæld, at uddannelsen forlænges.

"Jeg tror faktisk, at der er en chance for, hvis jeg skifter uddannelse, at jeg får færdiggjort, og det er også en af grundene til, at jeg tænker på at skifte. Bare det at færdiggøre min bachelor virker super super uoverskueligt."

3 Af 870 respondenter

4 25,4% (Det har været muligt at vælge flere årsager).

5 Danmarks Evalueringsinstitut (2018). Studievalg og frafald på de videregående uddannelser

Af interviewdeltager 1s fortælling fremgår det tydeligt, at hendes funktionsnedsættelser og de udfordringer, hun møder i den forbindelse, spiller en stor rolle i hendes overvejelser om at droppe ud. Derudover fremhæver hun også årsager, som ikke knytter sig til hendes funktionsnedsættelser: utilfredshed med undervisningen på hendes uddannelse og hvad hun oplever som et dysfunktionelt socialt miljø.

Af undersøgelsen fremgår det, at frafaldsprocenten blandt studerende med funktionsnedsættelser er højere end blandt studerende uden. 48%³ af undersøgelsens deltagere er droppet ud af mindst én uddannelse. Næsten hver fjerde⁴ af dem angiver stress, depression eller lignende som årsagen.

Samlet set er det altså lige knap hver anden respondent, der har minimum ét afbrudt uddannelsesforløb bag sig. Til sammenligning er det ifølge et notat fra Danmarks Evalueringsinstitut fra 2018 ca. 30% af de studerende, der starter på en videregående uddannelse, der ikke færdiggør den.⁵

FORSINKELSER

- **27,7%** af de studerende på en mellemlang videregående uddannelse er forsinket i forhold til den normerede gennemførelsestid på deres studie.
- **51,3%** af de studerende på en lang videregående uddannelse er forsinket i forhold til den normerede gennemførelsestid på deres studie.

- **73,4%** af dem der er forsinket, angiver sygdom, som er relateret til deres funktionsnedsættelse som årsag.
- Derudover angiver flere også dumpede fag eller eksaminer og manglende støtte eller hjælpemidler som årsagen til deres forsinkelse.

Af ovenstående ses det, at der forskel på forsinkelser på de mellemlange og lange videregående uddannelser. Om forskellen skyldes uddannelsernes forskellige længde, tilrettelægning eller andet, er ikke muligt at give svar på gennem spørgeskemaet, men det er en markant forskel på de to uddannelsesretninger, som er værd at bemærke.

Desuden kan tallene tyde på, at forsinkelsen er en konsekvens af de barrierer, som de studerende støder på i forbindelse med at være studerende med en funktionsnedsættelse.

Dog er der også flere, der fremhæver forsinkelse eller muligheden for at "gå ned i tid", som en afgørende faktor for, at de tror på at kunne gennemføre deres uddannelse. Interviewdeltager 9 siger, "Så jeg er slet ikke i tvivl om, at hvis jeg skulle studere fuld tid, så kunne jeg slet ikke." På baggrund af udsagn som dette, tyder det på, at det at kunne studere på nedsat tid også kan opleves som en nødvendighed for at kunne gennemføre et studie.

Ekstra SU-Klip

De studerende som bliver forsinkede i forhold til den normerede gennemførelstid, kan få brug for at søge om SU-tillægsklip. Reglerne er dog sådan, at du i de fleste tilfælde først kan søge om tillægsklip, når forsinkelsen er indtruffet.⁶ Det betyder, at du kun kan få tillæg for en periode, du allerede er blevet forsinket. Så du kan først søge tillægsklip, når du har afsluttet det semester, du er blevet forsinket. Det kan føre stor økonomisk usikkerhed med sig. Interviewdeltager 1 beskriver det som, "det er sådan en klam uvished, man kommer til at have hængende over sine skuldre, for hvad nu hvis jeg ikke kan få en dispensation til den tid?"

⁶ <https://www.su.dk/su/om-su-til-videregaaende-uddannelser-universitet-journalist-laerer-mv/du-er-forsinket-feks-sygdom/>

Foto: Philip Davali

03

Åbenhed

"Det er en vægtskål jeg skal sidde og vurdere, for når jeg først har fortalt det, så jeg kan jeg ikke tage det igen." - Interviewdeltager 2

Interviewdeltager 2 har diagnosen skizofreni. Han har gjort sig mange overvejelser om, hvorvidt han skal være åben om sin funktionsnedsættelse eller ej. Mest af alt er han bekymret for at blive stigmatiseret på baggrund af sin diagnose, da han oplever, at mange mennesker har negative fordomme omkring folk, der har skizofreni. Han siger, *"Jeg vil ikke have det her stempel som ham, der har skizofreni. Der er massere af fordomme omkring folk, der har skizofreni, negative fordomme om det. Og det, jeg ikke vil have, er et stempel på mig"*

Afvejningen - som interviewdeltager 2 beskriver - af i hvor høj grad man skal orientere om sin funktionsnedsættelse og ikke mindst, hvordan man præsenterer sin funktionsnedsættelse over for ens medstuderende og undervisere, går igen for mange af de studerende i undersøgelsen. Det er særligt overvejelser om stigmatisering og reaktioner fra medstuderende og undervisere, som påvirker de studerendes overvejelser. Derudover spiller det også en stor rolle, hvilket forhold den enkelte selv har til det at have en funktionsnedsættelse.

"Jeg er så ambitiøs og jeg vil så gerne være normal. Jeg tror alle, der har en funktionsnedsættelse om det er fysisk eller psykisk, vil gerne på en eller anden måde gerne ligge under det, man kalder normaliteten." - Interviewdeltager 7

Mange studerende med funktionsnedsættelser fortæller, at de orienterer om deres funktionsnedsættelse, hvis de oplever, at der er behov for det. Eksempelvis hvis de har meget fravær eller når de skal indgå i samarbejde med andre studerende. Undersøgelsen viser dog, at kun 24,9%⁷ af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen i meget høj grad eller høj grad har orienteret deres undervisere om deres funktionsnedsættelse.

Flere af de studerende oplever at blive mødt med forståelse, når de er åbne omkring deres funktionsnedsættelser og oplever at det har en positiv effekt på deres studieliv.

"De hjælper mig, hvis jeg ikke er der, for eksempel med noter. Eller de hjælper mig med at forstå opgaver og med at komme igang. De siger også, hvis jeg skal gå hjem. Så de holder lidt øje med mig." - Interviewdeltager 6

På samme vis tilkendegiver 41,4%⁸ at de i meget høj grad eller høj grad oplever, at en større forståelse vil kunne afhjælpe nogle af de problemer, de oplever i relationer til deres funktionsnedsættelser. Der må altså siges at være en diskrepans mellem hvor mange, som mener at en større forståelse kunne afhjælpe nogle af de problemer, de oplever, og hvor mange af de studerende orienterer om deres funktionsnedsættelse.

7 Af 745 respondenter

8 Af 505 respondenter

Foto: Philip Davali

Støttemuligheder

DEN SPECIALPÆDAGOGISKE STØTTE

"Jeg ville ikke komme igennem et studie uden nogen form for hjælp" - Interviewdeltager 9

Den Specialpædagogiske Støtte skal sikre, at studerende med funktionsnedsættelser kan uddanne sig på lige fod med deres medstuderende, og derfor må støttemulighederne siges at være et centralt element i at sikre lige adgang til uddannelse. I undersøgelsen modtager 41,6%⁹ af respondenterne specialpædagogisk støtte eller anden studierelateret hjælp. Af dem tilkendegiver 66,6%, at den specialpædagogiske støtte i høj eller meget høj grad har betydning for deres mulighed for at gennemføre deres studie på lige fod med andre.

Dog peger undersøgelsen også på, at de studerende oplever udfordringer med at tilgå støtten og få vejledning om støtte.

- Af de som modtager støtte, er 43,8% ikke blevet gjort opmærksom på den støtte eller hjælp de modtager af selve uddannelses- og vejledningssystemet. I stedet har de selv opsøgt informationen, fundet den på nettet eller blevet informeret om støtten gennem familie, venner, bekendte eller medstuderende.

- 49,2%¹⁰ har ikke modtaget vejledning om de særlige støtte- og dispensationsmuligheder, der findes for elever og studerende med funktionsnedsættelser og handicap.
- Af dem der ikke har modtaget vejledning angiver over halvdelen¹¹, at de ikke havde/har kendskab til mulighederne for vejledning.
- 60,4%¹² oplever at have manglet støttemuligheder

Dem, der har modtaget vejledning, er i høj grad tilfredse med den vejledning, de har modtaget, men tallene ovenfor indikerer, at de studerende oplever udfordringer med at tilgå vejledning om støtten. Flere oplever det derfor også som ekstremt drænende at skulle gennemskue hvilke muligheder der er for støtte og vejledning, samt at søge om støtten.

"Det kræver meget overskud og det er ikke lige det, jeg har". - Interviewdeltager 2

"Man skal nærmest være rask for at være syg." - Interviewdeltager 16

Det ser således ud til, at de studerende oplever, at det kan være svært at få adgang til støttemulighederne og vejledning herom, men er tilfredse, når de modtager støtte. Desuden op-

9 Af 789 respondenter
10 Af 789 respondenter
11 58,7%
12 Af 582 respondenter

04

lever de, at støtten gør en forskel for deres mulighed for at tage en uddannelse på lige fod med deres medstuderende. Som interviewdeltager 6 siger, *"Det har taget tid i starten, men når det virker, så virker det også."*

ØKONOMISK STØTTE

Samme tendens gør sig gældende for den økonomisk støtte, som tilbydes til studerende med funktionsnedsættelser: De studerende, som modtager støtten, er meget tilfredse og oplever, at støtten, har afgørende betydning for deres mulighed for at gennemføre et studie på lige fod med andre. Samtidig oplever mange at ansøgningsprocessen er besværlig, og mange oplever at mangle økonomisk støtte.

36,7%¹³ af respondenterne modtager økonomisk støtte i form af handicaptillæg til SU, revalidering eller pension. 92% af dem, som modtager økonomisk støtte, vurderer at støtten i meget høj grad eller høj grad har betydning for, at de kan gennemføre deres studie på lige fod med andre.

"Da jeg fik at vide, at jeg kunne søge handicaptillæg til SU, det var en gave"

HANDICAPTILLÆG TIL SU

Der findes flere typer af økonomisk støtte til studerende med funktionsnedsættelser, men vi har i undersøgelsen valgt at fokusere på handicaptillæg til SU, da størstedelen af spørgeskemaundersøgelsens deltagere (29,8%¹⁴) modtager denne

13 Af 784 respondenter
14 Af 784 respondenter

type af støtte. Undersøgelsens deltagere oplever i høj grad, at handicaptillæg til SU har afgørende betydning for deres mulighed for at studere. En af dem er interviewdeltager 7:

"Da jeg fik at vide, at jeg kunne søge handicap-SU, det var en gave. For jeg har prøvet at skulle have studiejobs, før jeg blev udredt, og det fungerede ikke for mig. Jeg kunne jo ikke studere ved siden af. Det var det, der var prioriteringen. Enten skal jeg arbejde, og så får jeg ikke studeret. Eller også skal jeg studere, og så får jeg ikke arbejdet. Jeg kunne ikke begge dele på samme tid."

Det må altså siges, at handicaptillæg har stor betydning, for at studerende med funktionsnedsættelser kan gennemføre et studie på lige fod med andre. Kampen for at få handicaptillæg kan dog være træg. Interviewdeltager 7 beskriver det som *"en hård kamp"* og *"en lang proces, der kræver ekstremt meget dokumentation."*

Personlig beretning

Måned inden studiestart søger interviewdeltager 4 for første gang om handicaptillæg til SU. Han får i den forbindelse af vide, at behandlingsperioden er på tre måneder. Det synes han egentlig er fair nok, og han ved, at han kan få tillægget med tilbagevirkende kraft. Desuden har han en opsparing, der kan holde ham kørende de måneder, han venter.

Efter at have ventet får han afslag, da han da han året forinden arbejdede 15 timer om ugen i en periode på 2 uger. Det var inden, han var tilmeldt et studie, og det er hans klare opfattelse at han på ingen måde kan varetage et lignende job eller et job overhovedet samtidig med studiet. Hverken hans praktiserende læge eller speciallægen forstår afslaget, og interviewdeltager 4 ønsker derfor at anke afgørelsen. Det kræver, at man samler nye dokumenter, ellers får man afslag igen. Imidlertid sker der nogle ting i hans privatliv, og fristen for at anke falder sammen med eksamensperioden. Det ender derfor med, at interviewdeltager 4 anker afgørelsen én dag for sent, og får på baggrund heraf afslag igen. Det rammer hårdt. På det her tidspunkt begynder han at gøre sig overvejelser om at droppe ud, da det virker uoverskueligt og det kræver overskud at skulle søge igen. Den dag idag har interviewdeltager 4 fået sit handicaptillæg, men det var en kamp som tog 1,5 år

Der er også en stor gruppe, som oplever at mangle økonomisk støtte: 46,4% tilkendegiver, at de mangler økonomisk støtte. Jævnfør Danske Handicaporganisationer er der grupper af studerende, som i dag ikke er kvalificeret til handicaptillæg til SU, eksempelvis studerende med dysleksi, grundet den måde begrænsning i arbejdsevne vurderes. Her nævner de studerende med funktionsnedsættelser, med følgevirkninger som "f.eks. udtrætning eller nedsat læsehastighed ikke i sig selv giver ret til at modtage handicaptillægget, selvom det betyder, at den studerende med handicap bruger længere tid til at læse end medstuderende og har behov for hvile i løbet af dagen og som derfor ikke har tid til at arbejde.¹⁵"

Konkluderende kan det siges, at de studerende med funktionsnedsættelser oplever, at støttemulighederne til studerende med funktionsnedsættelser har afgørende betydning for deres mulighed for at gennemføre et studie, både den økonomiske og den specialpædagogiske støtte. Dog viser resultaterne også, at der er en stor gruppe af de studerende, som oplever at mangle støttemuligheder.

Foto: Philip Davali

15 Danske Handicaporganisationer. SU handicaptillæg på videregående uddannelser.

Fysisk tilgængelighed

Interviewdeltager 10 oplever jævnligt at gå glip af undervisning, enten fordi der ikke er handicapparkeringspladser eller fordi elevatoren ikke virker. Hun fortæller:

"Jeg tager hjem igen når den [red. elevator] ikke virker. Og det er jo rigtig ærgerligt, for vi mister en masse undervisning,"

"Når jeg kommer om morgen, jamen så går man og håber på en parkeringsplads. Hvis der ikke er det, jamen så må du køre rundt i området og håbe på, at du finder en. Hvis der ikke er nogen, og du har ledt, så kan du enten vælge at holde ulovligt eller ja, køre hjem."

Grundet en lammelse i det ene ben, er de fysiske omstændigheder altafgørende for at hun kan tilgå uddannelsesstedet og undervisningslokalerne. Derfor har det også gennemgribende konsekvenser, når tingene ikke virker. Det går direkte ud over hendes mulighed for at få samme faglige udbytte, som hendes medstuderende.

Undersøgelsen tyder dog heldigvis på, at mange studerende med fysiske funktionsnedsættelser oplever en god fysisk tilgængelighed på deres uddannelsessted.

- 49,3%¹⁶ vurderer tilgængeligheden på deres uddannelsessted som god eller meget god i forhold til den funktionsnedsættelse de har

- 65,1%¹⁷ af respondenterne har aldrig oplevet at gå glip af fagligt indhold grundet den fysiske tilgængelighed.

Resultaterne tegner et positivt billede af den fysiske tilgængelighed, men som interviewdeltager 10s tilfælde illustrerer kan de fysiske rammer have omfattende konsekvenser for ens studiegang, hvis rammerne ikke tager hensyn til studerende med funktionsnedsættelser og deres behov.

BRUG AF HJÆLPEMIDLER

Den fysiske tilgængelighed handler også om pladsen til hjælpemidler i fag- og undervisningslokalerne.

- 28 %¹⁸ af respondenterne er utilfredse eller meget utilfredse med pladsen til deres hjælpemidler i undervisningslokalerne.

- 36%¹⁹ utilfredse eller meget utilfredse med pladsen til deres hjælpemidler i faglokalerne
- En stor gruppe af respondenterne er dog også tilfredse eller meget tilfredse med pladsen til hjælpemidler. Det gør sig gældende for henholdsvis 53% og 47,7% af respondenterne.
- 37,5%²⁰ af respondenter er utilfredse eller meget utilfredse med muligheden for at benytte deres hjælpemidler i undervisningslokalerne.

“ En ting er at man ikke kan stave, men hvis man ikke kan høre fulde ord med alle bogstaver, der kan godt være noget en gang imellem.

Tallene ovenfor viser, at der er en diskrepans mellem antallet af respondenter, som er utilfredse med pladsen til hjælpemidlerne i undervisningslokalerne (28%), og antallet af respondenter, der ikke i tilfredsstillende grad oplever mulighed for at bruge hjælpemidlerne i undervisningslokalerne (37,5%). Der må her siges at være en barriere, da et hjælpemiddel ikke hjælper den studerende meget, hvis vedkommende ikke har mulighed for at benytte sig heraf. Det er et stort problem for de studerende, som ikke har plads til deres hjælpemidler i lokalene, da de som nævnt er af afgørende karakter for den faglige tilgængelighed.

¹⁹ Af 88 respondenter

²⁰ Af 88 respondenter

LYS OG STØJ

Den fysiske tilgængelighed er ikke kun vigtig for studerende med fysiske funktionsnedsættelser. Lys og støjniveau betyder meget, og påvirker alle studerende med alle typer af funktionsnedsættelser.

Eksempelvis kan det at have en funktionsnedsættelse forværre ens lydfølsomhed, ligesom at dårlig akustik kan være en udfordring, hvis man eksempelvis har dysleksi. Interviewdeltager 8 fortæller, *"En ting er at man ikke kan stave, men hvis man ikke kan høre fulde ord med alle bogstaver, der kan godt være noget en gang imellem."*

¹⁶ Af 290 respondenter

¹⁷ Af 284 respondenter

¹⁸ Af 100 respondenter

Faglig tilgængelighed

Udover problemer med at benytte sig af hjælpemidler i undervisning (se afsnit 5), tilkendegiver 44,3%²¹ at have oplevet udfordringer, der knytter sig til deres funktionsnedsættelse i forbindelse med den undervisning, de modtager. Et eksempel, som de studerende peger på, er, at de ikke får undervisningsmaterialerne i god nok tid. Det er i særdeleshed en udfordring for dem, der benytter sig af læseprogrammer. Et andet eksempel, som flere fremhæver, er, at de ikke mulighed for at tilgå underviseres powerpoints før undervisningen. Med nogle funktionsnedsættelser kan det være en umulig opgave at koncentrere sig om både at læse slides, lytte og tage noter samtidig. Det kan også være en udfordring, hvis underviseren ikke tager hensyn til den studerendes funktionsnedsættelse. Eksempelvis kan videomateriale uden undertekster være en udfordring for studerende med hørenedsættelser:

"Mine undervisere ved godt, at jeg ikke hører godt, men alligevel lægger de videoer op uden undertekster eller tekstmateriale. Jeg dumpede en eksamen på grund af denne metode, på trods af at jeg i et helt år havde påmindet dem om problemet"
- Åbent svar i spørgeskemaundersøgelsen

Som det fremhæves ovenfor, er konsekvensen at den studerende ikke får muligheden at få det optimale faglige udbytte

af sin uddannelse. Tilgængelighed af undervisningsmaterialet og undervisningen må således siges at være en nødvendighed for at sikre den studerendes mulighed for at deltage i studiet på lige fod med andre og for at sikre fagligt udbytte og lige adgang til uddannelse.

Derudover oplever mange studerende med funktionsnedsættelser læsemængden på deres studie som en barriere. På mange videregående uddannelser er der en stor læsemængde, og selvstudie udgør en stor del af uddannelsesforløbet på mange uddannelser. Det kan især være en udfordring for de studerende, hvor eksempelvis kronisk træthed, hurtig udmattelse, nedsat læseevne eller koncentrationsbesvær relaterer sig til deres funktionsnedsættelse. En af dem er interviewdeltager 7, og for hende kan læsningen godt tage rigtig lang tid og meget energi. Hun fortæller, *"Det er noget med, at jeg er simpelthen nødt til at dele det op, når jeg læser. Når jeg skal læse og forberede mig, så er jeg simpelthen nødt til at tage en masse pauser, for ikke at læse den samme sætning igen og igen, uden at kunne huske det."*

21 Af 582 respondenter

Praktik på de mellemlange videregående uddannelser

Praktikken er en obligatorisk del af uddannelsesforløbet på de mellemlange videregående uddannelser. Derudover kan praktikken være et afbræk og en mulighed for at prøve kræfter med noget andet end det boglige.

"Jeg havde en rigtig god oplevelse. Og jeg kunne mærke, det gav mig sindssygt meget selvtillid i forhold til det videre forløb på studiet". - Interviewdeltager 3

Derfor er det vigtigt, at studerende med funktionsnedsættelser har mulighed for at gennemføre praktikken. Det kræver blandt andet ordentlig vejledning, et ordentligt tilrettelagt forløb og mulighed for at anvende hjælpemidler og støttemuligheder i praktikken.

VEJLEDNING

- 61,3%²² oplever slet ikke at være blevet vejledt tilstrækkeligt om hjælpemidler og støttemuligheder af deres undervisere

- 57,2%²³ oplever slet ikke at være blevet vejledt tilstrækkeligt om hjælpemidler og støttemuligheder af praktikvejledere og konsulenter
- 68,5%²⁴ oplever slet ikke at være blevet vejledt tilstrækkeligt om hjælpemidler og støttemuligheder af administrationen

Samlet set tegner respondenternes svar et billede af, at respondenterne har oplevet vejledningen omkring hjælpemidler og støttemuligheder i forbindelse med praktik som værende meget mangelfuld. Det er uanset om det drejer sig om vejledning fra praktikvejledere og -konsulenter, undervisere eller fra skolens administration.

22 Af 168 respondenter

23 Af 271 respondenter

24 Af 207 respondenter

Personlig beretning

Interviewdeltager 10 beskriver processen op til sit praktikforløb som kaotisk, da nogle af praktikvejlederne fra start af såede tvivl om, hvorvidt hun ville få lov til at gå til de kontroller, som hendes funktionsnedsættelser kræver. Ifølge interviewdeltager 10 gjorde praktikvejlederne det klart, at det kom an på, om fraværet passede ind ved praktikstedet. Imens insisterede interviewdeltager 10 på, at kontrollerne var noget, hun var nødt til at deltage i. Det betød, at aftalen med det oprindelige praktiksted blev afbrudt, og i stedet blev der fundet et andet praktiksted. Det nye praktiksted endte med at sig nej til at tage interviewdeltager 10 ind. Ifølge interviewdeltager 10 ville det heller ikke være muligt for hende, med hendes funktionsnedsættelser at gennemføre praktikken, og det undrer hende, at hun ikke er blevet inddraget i processen.

"Jeg forstår ikke, hvorfor man havde spurgt dem [red. praktikstedet], om at tage den her plads, for hvis man havde spurgt mig i starten, inden man havde pålagt det her specialiserede område at tage mig, så havde man ligesom ikke valgt det."

I stedet for at blive inddraget i processen oplevede hun, at blive mødt af en mistillid til, om hun så kunne gennemføre sin uddannelse: *"De var meget hurtige til at komme med den der, 'Jamen, er du så sikker på at den her uddannelse er dig, at du skal tage uddannelsen?'"*

Det lykkedes hende til slut at finde en praktikplads, men interviewdeltager 10 oplever at processen har krævet meget overskud og selvtillid. Overskud til at insistere på, at man godt kan finde et praktikforløb, der fungerer med hendes funktionsnedsættelser og selvtillid til at insistere på sin evne til overhovedet at gennemføre sin uddannelse.

Personlig beretning

Interviewdeltager 7 har oplevet mangelfuld hjælp fra hendes uddannelsessted i forbindelse med at skulle søge praktik og under selve praktikforløbet. Hun ville ønske, at uddannelsesstedet var bedre til at informere om, hvilke muligheder man har for at tilrettelægge sin praktik, hvis man som studerende har en funktionsnedsættelse.

"Jeg synes, det er uhørt, at der ikke har været nogen information om, at der er noget at gøre."

Hun efterspørger derfor, at uddannelsesstedet bliver bedre til at informere og hjælpe studerende med funktionsnedsættelser. Det er hendes oplevelse, at man bare bliver sendt ud i praktik uden hjælp eller sikkerhed for at det er en god praktikplads med et ordentligt tilrettelagt forløb.

"Det er dybt problematisk, at man ikke kan få hjælp til at strukturere sin praktik bedre. Du bliver bare sendt derud, for skolen har jo godkendt praktikstedet, så må det jo være godt nok."

Interviewdeltager 7 har i høj grad haft oplevelsen af, at det har været overladt til hende selv at finde en praktikplads, som også tog højde for hendes funktionsnedsættelse og dertilhørende behov. Hun har derfor også selv kontakt sit praktiksted uden udenom uddannelsesstedet, men hvis hun havde haft det dårligt på praktik tidspunktet, er hun overbevist om at hun aldrig var kommet igennem sin praktik. Det er derfor, at hun efterspørger, at uddannelsesstedet i højere grad kommer på banen og gør det nemmere for studerende med funktionsnedsættelser at søge og gennemføre praktik, i stedet for at det er den studerendes ansvar helt alene, sådan som interviewdeltager 7 oplever det i dag.

08

Social tilgængelighed

Oplevelsen af socialt liv og deltagelse i de sociale aktiviteter varierer fra person til person, uagtet om man har en funktionsnedsættelse eller ej, men undersøgelsen tyder på, at studerende med funktionsnedsættelser i højere grad har svært ved at indgå i sociale fællesskaber.

60,3%²⁵ af undersøgelsens respondenter deltager aldrig eller sjældent i de sociale arrangementer på deres uddannelse. En af grundene er, at de bruger så meget energi på at klare de faglige dele af studiet, at der ikke er overskud til at indgå i de sociale fællesskaber. Derfor bliver de fraprioriteret.

"Det at jeg ikke har det energiniveau, som andre har og det overskud, det gør jo at så... Jeg vil gerne gennemføre det her studie, så jeg lægger ressourcerne der. Og så er der ikke overskud til så meget socialt." - Interviewdeltager 4

47,8% af dem der sjældent eller aldrig deltager oplyser, at de ikke har overskud til at deltage i de sociale arrangementer på deres uddannelse grundet deres funktionsnedsættelse. En anden grund, som flere peger på, er, at de sociale arrange-

menter er meget ensformige, hvilket kan gøre det svært at være med i det sociale fællesskab, hvis man oplever ikke at kunne deltage i den type af arrangementer på grund af sin funktionsnedsættelse.

Flere af de studerende fremhæver altså negative oplevelser af den sociale tilgængelighed på deres uddannelsessted, men samtidig oplever de, at sociale fællesskaber er meget betydningsfulde for deres studieliv. Interviewdeltager 15 fortæller: *"Jeg kunne ikke forestille mig, at jeg kunne klare mig igennem en uddannelse, hvis ikke jeg havde noget socialt samvær med folkene fra min klasse, hvis vi ikke lavede noget sammen, hvis vi ikke var venner i en eller anden grad. Så kan man bare sidde og være tilskuer i en klasse uden rigtig at snakke med folk."*

Konkluderende peger resultaterne på, at de studerende med funktionsnedsættelser oplever udfordringer med at kunne indgå i de sociale fællesskaber på deres uddannelse, på trods af at de har stor betydning for deres studieliv.

25 Af 695 respondenter

Konklusion

Studerende med funktionsnedsættelser på mellemlange og lange videregående uddannelser i Danmark oplever udfordringer i forhold til at være studerende. Det er udfordringer, som udgør barrierer for, at studerende kan få samme faglige udbytte som deres medstuderende og for at de kan gennemføre en uddannelse på lige fod med studerende uden funktionsnedsættelser.

Rapporten er blot et udvalgt indblik i resultaterne vedrørende vilkår for studerende med funktionsnedsættelser på de mellemlange og lange videregående uddannelser. På baggrund af undersøgelsens resultater kan det konkluderes, at den fysiske, faglige og sociale tilgængelighed, samt tilgængeligheden af støttemuligheder, alle påvirker hinanden og tilsammen påvirker de studerende med funktionsnedsættelsers mulighed for at gennemføre en uddannelse på lige fod med andre. Derudover kan det på baggrund af rapporten konkluderes, at der stadig både er faglige, sociale og fysiske barrierer for, at studerende med funktionsnedsættelser kan gennemføre en uddannelse på lige fod med andre.

Litteratur

Danmarks Evalueringsinstitut (2018). Studievalg og frafald på de videregående uddannelser. Tilgængelig på:

<https://www.eva.dk/sites/eva/files/2018-11/Studievalg%20og%20fracald%20p%C3%A5%20de%20videreg%C3%A5ende%20uddannelser.pdf>

Danske Handicaporganisationer (2017). SU handicaptillæg på videregående uddannelser.

Tilgængelig på:

<https://handicap.dk/su-handicaptillaeg-paa-videregaaende-uddannelser>

Styrelsen for Institution og Uddannelsesstøtte (n.d). SU - du er forsinket f.eks. sygdom.

<https://www.su.dk/su/om-su-til-videregaaende-uddannelser-universitet-journalist-laerer-mv/du-er-forsinket-feks-sygdom/>

Bilag

Hér fremgår en liste over de interviewdeltagere, som har deltaget i undersøgelsen. Funktionsnedsættelserne fremgår, som interviewdeltagerne har benævnt og beskrevet dem. De følgevirkning, som de oplever, fremgår ikke. Det er ikke alle 17 interviewdeltagere, der er inddraget i denne sammenfatning, men alle deres oplevelser har været med til at forme de konklusioner, som denne sammenfatning fremhæver.

Interviewdeltager 1 studerer på en lang videregående uddannelse. Hun har kroniske smerter i benet grundet en nervesygdom, asperger syndrom, angst og PTSD

Interviewdeltager 2 studerer på en lang videregående uddannelse. Han har asperger syndrom og paranoid skizofreni

Interviewdeltager 3 studerer på en mellemlang videregående uddannelse. Hun har dysleksi

Interviewdeltager 4 studerer på en lang videregående uddannelse. Han har cerebral parese og en hjerneskade.

Interviewdeltager 5 studerer på en mellemlang videregående uddannelse. Hun har gigt, kronisk træthed og fibromyalgi.

Interviewdeltager 6 læser på en lang videregående uddannelse. Hun har skizofreni.

Interviewdeltager 7 læser på en mellemlang videregående uddannelse. Hun har bipolar lidelse.

Interviewdeltager 8 læser på en lang videregående uddannelse. Hun har depression og dysleksi

Interviewdeltager 9 læser på en lange videregående uddannelse. Hun har haft flere hjernerystelser og følger deraf, herunder kognitive vanskeligheder og synsbesvær.

Interviewdeltager 10 læser på en mellemlang videregående uddannelse. Hun har en lammelse i det ene ben og en lunge-sygdom.

Interviewdeltager 11 læser på en lang videregående uddannelse. Han har en autismespektrum forstyrrelse.

Interviewdeltager 12 læser på en lang videregående uddannelse. Han har type 1 diabetes.

Interviewdeltager 13 læser på en lang videregående uddannelse. Han har tourettes, en autismespektrum forstyrrelse og ADHD.

Interviewdeltager 14 læser på en lang videregående uddannelse. Han har emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse, angst og depression.

Interviewdeltager 15 læser på en mellemlang videregående uddannelse. Han har bipolar affektiv lidelse

Interviewdeltager 16 læser på en lang videregående uddannelse. Hun har asperger syndrom og ADHD

Interviewdeltager 17 læser på en mellemlang videregående uddannelse. Hun har ADHD og en hjertesygdom.

PERSPEKTIV

UDDANNELSESPOLITISK TÆNKETANK

Anbefalinger

Anbefalingerne er udarbejdet af Projektnetværket tilknyttet projektet vedrørende trivsel hos studerende med funktionsnedsættelser på videregående uddannelser. Projektnetværket består af Sammenslutning af Unge med Handicap, Danske Handicaporganisationer, Danske Studerende Fællesråd, Pædagogstuderendes Landssammenslutning (på vegne af Professionshøjskolenetværket), Polyteknisk Forening og Studenterrådet ved Københavns Universitet.

Denne rapport viser tydeligt, at der er mange barrierer for at studerende med funktionsnedsættelser kan tage en videregående uddannelse på lige fod med andre. Det rejser spørgsmål om, hvorvidt der gøres nok for at inkludere og fastholde studerende med funktionsnedsættelser. I projektnetværket mener vi, at der skal gøres mere for at sikre, at alle personer med funktionsnedsættelser har adgang til uddannelse uden diskrimination og på lige fod med andre. Derfor har vi sammenfattet 10 anbefalinger til, hvordan nogle af de udfordringer studerende med funktionsnedsættelser møder kan afhjælpes, ved at stille krav politisk og krav til handling på uddannelsesstederne.

Anbefalingerne er afhængige af, at uddannelsesstederne arbejder for at skabe et studiemiljø, hvor man tør være åben om sine funktionsnedsættelser og udfordringer, og hvor man bliver mødt med forståelse. Det er vores overbevisning at implementeringen af disse anbefalinger kan hjælpe denne forståelse på vej, men det kræver også at man lytter til de studerende med funktionsnedsættelser og deres behov. Desuden er det vores overbevisning at flere af disse anbefalinger vil skabe et studiemiljø, som er til gavn for alle studerende. Det er 'nødvendigt for nogle, godt for alle'

I anbefalingerne refereres der til afsnit i den store rapport "Nødvendigt for nogle, godt for alle - en undersøgelse af vilkår for studerende med funktionsnedsættelser på lange og mellem-lange videregående uddannelser."

1. Styrk den faglige tilgængelighed på uddannelsesinstitutionerne

Rapporten (afsnit 8) peger på, at studerende med funktionsnedsættelser oplever udfordringer med den faglige tilgængelighed på deres uddannelser, hvilket er en barriere i forhold til at opnå samme faglige udbytte som ens medstuderende.

Derfor anbefaler vi, at uddannelsesinstitutionerne i samarbejde med studenterråd og -foreninger udarbejder lokale retningslinjer, der som minimum skal sikre at:

- Undervisere forpligtes på at gøre undervisningsmateriale tilgængelige i god tid inden påbegyndt undervisning
- Undervisningsmaterialet er tilgængeligt på en måde, der tager hensyn til de studerendes funktionsnedsættelser og de hjælpemidler, de måtte bruge.
- Undervisere forpligtes på at bruge de værktøjer og hjælpemidler, der er til rådighed i undervisningen

2. Nytænk den fysiske tilgængelighed på uddannelsesinstitutionerne

Rapporten (afsnit 10) peger på, at det er på tide at nytænke den fysiske tilgængelighed for studerende med funktionsnedsættelser. Det er på tide, at man inkluderer studerende med psykiske funktionsnedsættelser i arbejdet med den fysiske tilgængelighed.

Derfor anbefaler vi, at uddannelsesinstitutioner i samarbejde med lokale studenterråd og -foreninger jævnlige evaluerer den fysiske tilgængelighed og foretager de forbedringer, der måtte være behov for. Evalueringen skal som minimum tage højde for:

- At installationer såsom elevatorer og ramper fungerer
- At undervisnings- og gruppelokaler er indrettet således, at der er taget højde for lys, støj, akustik og temperaturer
- At studiefaciliteterne er indrettet således, at man kan få arbejdsro
- At den studerende har adgang til de faciliteter, som vedkommende har brug for med sin funktionsnedsættelse, f.eks. handicapparkering eller hvilerum.

3. Inkluder studerende med funktionsnedsættelser i de sociale fællesskaber

Rapporten (afsnit 9) viser, at studerende med funktionsnedsættelser i lav grad deltager i sociale arrangementer på deres uddannelsessted. Det har stor betydning for ens studieliv at indgå i sociale fællesskaber på ens uddannelse, hvorfor der skal tages højde for at studerende er forskellige og har forskellige interesser og behov.

Derfor anbefaler vi:

- At uddannelsesinstitutionerne, studenterråd og -foreninger samarbejder om at sikre, at der udbydes sociale arrangementer af forskellige karakter, der tager højde for, at studerende har forskellige interesser
- At uddannelsesinstitutionerne, studenterråd og -foreninger i samarbejde undersøger om uddannelsesstedet

har politik, der synliggør hvordan uddannelsesstedet forholder sig til studerende med funktionsnedsættelser, og enten reviderer eller udarbejder en sådan politik.

4. Opkvalificering af studentervejledning og andre parter

Rapporten (afsnit 6) viser, at de studerende oplever, at en bedre forståelse for deres funktionsnedsættelse ville afhjælpe nogle af de problemer, som de oplever.

Vi anbefaler derfor:

- En opkvalificering af studentervejledning samt repræsentanter i de organer som tildeler dispensationer og andre demokratiske organer.
- At én eller flere handicaporganisationer udarbejder en guide om funktionsnedsættelser og uddannelse. Guiden skal fungerer som et opslagsværk, der skal sikre at de ovenstående organer træffer velinformerede beslutninger og giver relevant vejledning til studerende med funktionsnedsættelser.
- At uddannelsesinstitutionerne, studenterråd og -foreninger i samarbejde udarbejder en række anbefalinger til arbejdet med studerende med funktionsnedsættelser, eventuelt med udgangspunkt med denne rapportens resultater.

5. Bedre og løbende vejledning om støttemuligheder

Rapporten viser (afsnit 7), at støttemuligheder har stor betydning for studerende med funktionsnedsættelser og deres mulighed for at gennemføre en uddannelse. Dog viser rapporten også, at de studerende oplever udfordringer med at tilgå viden og vejledning om støttemulighederne.

Vi anbefaler derfor:

- At de vejledende organer er mere opsøgende. Eksempelvis foreslår vi:
 - at studievejledningen udsender en mail om støttemuligheder og vejledning for studerende med funktionsnedsættelser en gang halvårligt for alle studerende
 - at studievejledning nævner mulighederne for støtte og vejledning, når de opsøger de studerende i andre sammenhænge.
- At uddannelsesstedet skaber mere gennemsigtighed i vejledningen, eksempelvis ved at gøre information om vejledning og støttemuligheder mere tilgængeligt på hjemmesiden.

6. Mulighed for en helhedsorienteret studieplan

Jævnfør rapporten (afsnit 7) oplever mange studerende med funktionsnedsættelser, at det kræver meget overskud at skulle søge om støtte og dispensationer, og lange behandlingstider for dispensationsansøgninger opleves som en barriere i deres studieliv.

Vi anbefaler derfor, at man indfører muligheden for en helhedsorienteret studieplan, som skal sikre:

- At studiet tilrettelægges efter den studerendes ressourcer, eksempelvis muligheden for at studere på nedsat tid
- At den studerende kun skal søge dispensationer, såfremt der sker noget uforudset. Det giver den studerende mulighed for at koncentreres om sit studie og det faglige udbytte
- At den studerende har adgang til den støtte og de hjælpemidler, som vedkommende har brug for under hele studiet.

7. Bedre dispensationsmuligheder

De studerende, som ikke bliver omfattet af den helhedsorienterede studieplan, skal også sikres bedre dispensationsmuligheder. Formålet er at mindske usikkerheden for den studerende og give den studerende mulighed for at koncentrere sig om sit studie og det faglige udbytte.

Vi anbefaler derfor, at man automatiserer dispensationsansøgninger, hvis den studerende ønsker at tage fag på et andet fakultet, med respekt for det enkelte studienævns autonomi. Det betyder:

- At ens dispensation søges automatisk i et andet studienævn, såfremt man tager fag andetsteds
- At den studerende ikke skal indsamle den samme dokumentation flere gange
- At den studerende kun skal forholde sig til dispensationsansøgningen, såfremt andre forhold gør sig gældende og der ønskes yderligere dokumentation.

8. Alle studerende med funktionsnedsættelser skal have mulighed for at komme i et relevant praktik- eller klinikforløb

Rapporten viser (afsnit 9.4), at de studerende oplever vejledningen omkring hjælpemidler og støttemuligheder i forbindelse med den obligatoriske praktik som meget mangelfuld. Det skal sikres, at alle studerende med funktionsnedsættelser får mulighed for at indgå i et meningsfuldt praktik eller klinikforløb.

Derfor anbefaler vi:

- At vejledningen har fokus på at tilrettelægge et praktikforløb, der tager hensyn til den enkelte studerende og vedkommendes behov
- At der tilbydes større fleksibilitet i forbindelse med praktikken, f.eks. nedsat tid
- At dem der forestår vejledning af de studerende inden de skal i praktik opkvalificeres til at forstå hvilke udfordringer, studerende med funktionsnedsættelser kan møde i praktik, og hvordan dette kan imødekommes.

9. Bedre muligheder for handicaptillæg til SU

Rapporten viser (afsnit 7.2), at handicaptillæg til SU har stor betydning for at studerende med funktionsnedsættelser kan gennemføre deres uddannelse på lige fod med andre. Dog peger rapporten også på, at en stor gruppe af studerende oplever at mangle økonomisk støtte.

Vi anbefaler derfor, at handicaptillæg til SU revurderes, så flere studerende med funktionsnedsættelser omfattes af bestemmelsen. Konkret foreslår vi:

- At handicaptillæget for fremtiden tildeles på baggrund af en lægefaglig vurdering af den studerendes samlede ressourcer for at påtage sig studiearbejde ved siden af studiet
- At man indfører muligheden for at den studerende kan gøre sit handicaptillæg hvilende i en afgrænset periode, så den studerende får mulighed for at afprøve sin erhvervsevne og få generel erfaring med arbejdsmarkedet samt et netværk.

10. Fjern fremdriftsincitament

Jævnfør rapporten (afsnit 5) vurderer mange studerende med funktionsnedsættelser, at de ikke kan læse på fuld tid grundet deres funktionsnedsættelse og flere studerende udtrykker, at de aldrig ville kunne gennemføre en uddannelse på normeret tid.

- Vi anbefaler derfor, at alle fremdriftsincitament fjernes. Det kræver, at flere uddannelsespolitiske tiltag revurderes eller tilbagerulles, eksempelvis aktivitetskrav, bevillingssystemet og SU-systemets økonomiske incitament.

- Ved at fjerne de mekanismer, der sætter begrænsende regler for den studerende og som straffer institutionerne økonomisk, kan studerende med funktionsnedsættelser tilbydes den fleksibilitet i forhold til studietid, som de har behov for.

PERSPEKTIV